

Representantforslag 52 S

(2013–2014)

fra stortingsrepresentantene Pål Farstad og Terje Breivik

Dokument 8:52 S (2013–2014)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Pål Farstad og Terje Breivik om en helhetlig gjennomgang av rammebetingelsene for enkeltpersonforetak

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge har et høyt kostnadsnivå sammenlignet med andre europeiske land. Økt offentlig pengebruk, høye lønnskostnader og sterk kronekurs har ført til en svekket norsk konkurransekraft, spesielt for næringslivet som ikke er tilknyttet oljesektoren. Verdiene som skapes i norsk næringsliv, er med på å bestemme nivået på landets velferd. På lang sikt kan ikke petroleumssektoren være en garantist for den velferden det norske samfunnet har i dag. Norge er blitt svært sårbart for svingninger i oljeprisen, samtidig som etterspørselen fra verdensmarkedet er usikker på grunn av den vanskelige økonomiske situasjonen for eurolandene. Norsk økonomi trenger flere ben å stå på.

I en tid der oljeinntekter trykker velstand og velferd, er det et paradoks at nettopp denne tilstanden synes å ha blitt gründernes og innovatørenes største fiende. Alle tar verdiskapingen for gitt, og realpolitikken fokuserer i all hovedsak på fordeling og bevilgninger. Forståelsen av at langsiktig sysselsetting og velferd er uatskillelig knyttet til verdiskaping og innovasjon, synes å ha liten gjennomslagskraft. Det er et faktum at etablering av fremtidsrettet virksomhet kommer til å spille en helt avgjørende rolle for verdiskaping når oljen tar slutt. Dessverre er dette et område der Norge rangeres på et absolutt bunnivå i verdensmålestokk.

OECD uttalte i mars 2014 at for å opprettholde vekst i levestandarden når petroleumsproduksjonen faller, trengs en blomstrende gründerkultur for å oppdage og utnytte muligheter og tiltrekke seg risikovillig kapital og andre ressurser. Det er, etter forslagsstillernes syn, avgjørende at forholdene legges til rette slik at både gründere og småbedrifter kan skape størst mulige verdier.

Forslagsstillerne ønsker et nyskapende Norge der det er et selvstendig mål at flere starter egen bedrift og tar makten over egen arbeidsdag. Dessverre fremmer ikke dagens system dette formålet. Snarere tvert imot. Enkeltpersonforetakene skaper sin egen arbeidsplass og bærer personlig den økonomiske risikoen for virksomheten, men til tross for dette har de verken rett til sykepenger eller arbeidsledighetstrygd, og samtidig betaler de vesentlig mer skatt enn «vanlige» arbeidstakere. Denne type «diskriminering» av enkeltpersonforetak bremser opp fremtidsrettet innovasjon som er nødvendig for å sikre en bærekraftig utvikling i norsk næringsliv og et karbonnøytralt samfunn. Forfordeling av skattebyrden og dårlige sosiale rettigheter motvirker også målet om å få kvinnelige gründere i gang med egen virksomhet.

På denne bakgrunn mener forslagsstillerne det er behov for en helhetlig gjennomgang av vilkår og rammebetingelser for enkeltpersonforetak med sikte på forbedring på alle områder.

Forslagsstillerne vil spesielt peke på følgende områder:

- skattemessig likebehandling,
- bedre sosiale rettigheter,
- forenklinger i regelverk og reduksjon av skjema-veldet,

- et målrettet statlig virkemiddelapparat/gode offentlige støtteordninger,
- tilgang på kapital.

Skattemessig likebehandling

Forslagsstillerne viser til skattereformens mål om et enklere og flatere skattesystem med tilnærming av skattesatser mellom arbeid og kapital, samt færre fradrag. Forslagsstillerne støtter helhjertet opp om disse hovedretningslinjer. Antall fradrag bør generelt begrenses, og fradrag som bare er knyttet til enkeltgrupper uten saklig begrunnelse må reduseres og etter hvert avskaffes. De mest målrettede fradragene vil være store bunn- eller minstefradrag som tar høyde for at det av ulike årsaker finnes utgifter som kan betraktes som utgifter til inntekts ervervelse, og som dermed ikke skal skattlegges. Mens det for vanlige lønnsinntakere til dels er tatt høyde for dette, må selvstendig næringsdrivende/enkeltpersonforetak dokumentere alle utgifter som går til fradrag på skattbar inntekt. For svært mange dreier dette seg om mange småutgifter som må dokumenteres, med den merbelastning det har i form av tidsbruk som går med til denne type unødvendig papirarbeid. Forslagsstillerne mener derfor at enkeltpersonforetak må få mulighet til å velge et bunnfradrag på linje med, og i samme omfang som, vanlige arbeidstakere rett til minstefradrag.

Forslagsstillerne ønsker videre en økt skattemessig likebehandling av enkeltpersonforetak og aksjeselskap gjennom å innføre en fondsordning etter svensk mønster. Den svenske ordningen innebærer at det gis fradrag i næringsinntekten for avsetninger til et såkalt ekspansjonsfond. Samtidig betales en «expansionsmedelskatt» på 27 prosent av det avsatte beløpet, tilsvarende den skatten aksjeselskaper ville ha betalt på overskudd som senere brukes til investeringer. Tilbakeføring fra fondet skattlegges som næringsinntekt, korrigert for den tidligere betalte skatten på 28 prosent. Det er ingen tidsbegrensning for når et avsatt beløp senest skal tilbakeføres, men det gjelder en grense på årlig avsatt beløp på 138 prosent av kapitalen i selskapet. Begrunnelsen for den svenske ordningen er å sikre økt likebehandling av tilbakeholdt overskudd hos personlig næringsdrivende og i aksjeselskaper.

Forslagsstillerne viser videre til at Scheel-utvalget skal komme med sin innstilling når det gjelder selskapsbeskatning i løpet av høsten 2015. For forslagsstillerne er det åpenbart at en eventuell lettelse i bedriftsbeskatning også må gjelde i tilsvarende omfang for enkeltpersonforetak. Dette kan, etter forslagsstillerne syn, enten skje gjennom nettopp et minstefradrag og/eller reduksjon i trygdeavgiften.

Forslagsstillerne viser videre til ordningene med skattefri etter- og videreutdanning, hvor arbeidsgiver

i aksjeselskap kan dekke skolerelaterte utgifter for sine ansatte, uten at den ansatte blir skattlagt for fordelingen, mens selvstendig næringsdrivende ikke kan dra nytte av den samme ordningen. Forslagsstillerne viser også til Skattefunn-ordningen, hvor næringsdrivendes egeninnsats ikke regnes med i kostnadene som danner grunnlag for skattefradrag gjennom Skattefunn-ordningen. Til sammenligning innrømmes samme person skattefradrag dersom vedkommende organiserer driften som aksjeselskap og betaler seg selv lønn. Forslagsstillerne viser videre til at EFTAs overvåkingsorgan ESA har godkjent ordningen med tilskudd til ulønnet arbeidsinnsats i Skattefunn.

Bedre sosiale rettigheter

Forslagsstillerne ønsker en fremtidsrettet næringspolitikk som virker. Skal man lykkes med en slik overordnet strategi, er det nødvendig å sikre at selvstendig næringsdrivende gis like rettigheter til sosiale ordninger som andre arbeidstakere. En likestilling av disse rettighetene vil også legge til rette for at flere kvinner vil våge å starte egen arbeidsplass for seg selv og andre.

I 2008 fikk selvstendig næringsdrivende rett til svangerskapspengene og foreldrepenger fra folketrygden med 100 prosent dekning (inntil 6 G), men dette er finansiert av de selvstendig næringsdrivende selv ved økt trygdeavgift for den samme gruppen.

Dekningsgraden for selvstendig næringsdrivendes trygderettigheter er fortsatt 65 prosent ved omsorg for egne små barn når det gjelder rett til sykepenger og pleie og omsorgspenger ved sykdom under svangerskap. Det samme gjelder for sykepenger knyttet til egen sykdom. Enkeltpersonforetak har kun krav på sykepenger med 65 prosent av sykepengegrunnlaget fra og med den 17. dagen (ventetid). De har ingen rettigheter når det kommer til reglene om yrkesskade og yrkessykdom, men kan tegne frivillig yrkesskadetrygd. Næringsdrivende har heller ikke krav på at oppdragsgiver eller andre tegner yrkesskade-forsikring, men må i tilfelle tegne egen forsikring.

Forslagsstillerne viser også til en rekke andre områder hvor de sosiale rettighetene til selvstendig næringsdrivende og enkeltpersonforetak er langt dårligere enn for «vanlige» arbeidstakere:

- Arbeidsledighetstrygd: Næringsdrivende har som hovedregel ikke krav på dagpenger ved arbeidsledighet. For næringsdrivende over 64 år er det gjort unntak, men da må visse vilkår oppfylles.
- Lønnsgarantiordningen: Ved konkurs har selvstendig næringsdrivende ingen garanti fra Lønns-garantifondet. Lov om statsgaranti for lønnskrav gjelder for ansatte i bedrifter, blant annet aksje-

selskap og/eller norskregistrert utenlandsk foretak (NUF).

- Pensjon: Næringsdrivende i enkeltpersonforetak har adgang til en innskuddspensjonsordning tilsvarende obligatorisk tjenstepensjon for «vanlige lønsmottakere», men begrenset oppad til minimumsgrensen. Det betyr at innskuddet for enkeltpersonforetak/selvstendig næringsdrivende ikke kan utgjøre mer enn 4 prosent av lønn mellom 1 og 12 G, mens andre foretak kan sette av inntil 8 prosent av lønn mellom 6 og 12 G (og 5 prosent av lønn mellom 1 og 6 G) med fullt skattefradrag for sine ansatte.

Forenklinger i regelverk og reduksjon av skjemaveldet

Forslagsstillerne vil at det skal være enkelt å starte, drive og eie næringsvirksomhet i Norge. Målet må være å minske de administrative kostnadene som har oppstått på grunn av regler og skjemaveldet og skape en merkbar og målbar forandring til det bedre i bedriftenes hverdag.

Bedrifter med færre enn fem ansatte arbeidere belastes hvert år med mange milliarder kroner i kostnader til rapportering av offentlige skjemaer og oppfølging av regelverk. Kompliserte lover og regler og et omfattende skjemaveldet er i sum et stort problem, spesielt for små bedrifter og enkeltpersonforetak. På de fleste områder må de forholde seg til de samme lover og regler og svare på de samme oppgavene som større bedrifter, men de bruker forholdsvis mer av sin tid på dette arbeidet enn store virksomheter. Det stjeler oppmerksomhet og ressurser fra verdiskapingen i bedriftene.

Forslagsstillerne tar derfor til orde for en storstilt forenkling og samordning av lover, regler, rapportering og kontroll, tilpasset hverdagen til gründere og små og mellomstore bedrifter.

Nye eller endrede pålegg skal underlegges en kostnads- og nyttevurdering for forvaltning og næringsliv gjennom et regelråd. Hovedregelen må være at regelverk ikke endres unødig ofte, og at bedriftene får tilstrekkelig tid til å tilpasse seg nytt eller endret regelverk. All innrapportering fra næringslivet til det offentlige skal foregå gjennom samme kanal, og samme opplysning skal kun innrapporteres bare én gang.

En av utfordringene for nye selskap er oppstarts-kostnadene, og forslagsstillerne mener disse bør være så lave som mulig. Forslagsstillerne viser i denne forbindelse til en rekke forslag fra Venstres representanter om å redusere gebyrene til Brønnøysundregistrene, framsatt ved ulike budsjettbehandlinger i Stortinget.

Et målrettet statlig virkemiddelapparat og gode offentlige støtteordninger

Forslagsstillerne er bekymret for den økende kompleksiteten i det offentlige virkemiddelapparatet mot næringslivet. Ulike virkemidler og offentlige støtteordninger, med til dels liten innbyrdes sammenheng og uoversiktlige koblinger, bidrar til å hemme verdifull nyskaping. Det er en fare for at kompleksiteten i virkemiddelapparatet bidrar til å skape uhen-siktsmessig sterke bindinger mellom virkemiddelapparatet og den enkelte gründer, og belønne dem som er flinkest til å orientere seg i støtteapparatet snarere enn dem som har de beste ideene. Dessuten mangler det et dedikert organ som kan fremme innspill til myndigheter om nødvendige endringer og forslag til forbedringer og forenklinger.

Forslagsstillerne mener det er behov for en full gjennomgang av Innovasjon Norge og andre deler av det offentlige virkeapparatet, med sikte på betydelige forenklinger og forbedringer. Offentlige virkemidler skal være tydelige på om de er målrettet mot nyskaping for gründere og bedrifter over hele landet, eller om virkemidlene har som hovedhensikt å sikre bosetting.

Forslagsstillerne mener at et viktig tiltak for å oppnå dette er å dele Innovasjon Norge i to ulike enheter. Den ene delen skal være en målrettet nyskappingsdel for gründere og bedrifter i hele landet.

Generelt bør Innovasjon Norge, etter forslagsstillerne syn, få mye mer av en ombudsrolle overfor gründere og bedrifter etter modell fra EUs «SME Envoy» og etter hovedprinsippene i det svenske Tilvåxtverket (basert på gamle NUTEK). Forslagsstillerne vil derfor anmode Stortinget om å be regjeringen omorganisere, fornye og fristille Innovasjon Norge (IN) slik at Innovasjon Norge kan bli en sam-lende aktør innenfor dette området slik hensikten en gang var. Skal dette lykkes, må Innovasjon Norge få en langt friere rolle overfor politiske myndigheter. Innovasjon Norge må også i langt større grad være en premissleverandør mot myndigheter og det politiske miljø når det gjelder å foreslå og formidle tiltak for økt entreprenørskap, innovasjon og forenkling.

For mange gründere og enkeltpersonforetak er det også viktig at det skapes gode møteplasser og sosiale nettverk. Stat, kommuner og fylker må derfor skape møteplasser mellom forskningsmiljøer, gründermiljøer og kapitalmiljøer. En av de største utfordringene i dag er at gode ideer forblir nettopp det. Dessuten må det skapes møteplasser og nettverk for gründere, slik som f.eks. «startup Norway».

Tilgang til kapital

Forslagsstillerne vil sikre bedre tilgang til risiko-villig kapital for gründere gjennom det offentlige virkemiddelapparatet og gjennom skattestimulans for

private investorer. Erfaringene fra USA og England med såkalte «Business Angels» er svært positive.

Forslagsstillerne vil at det innføres en tilsvarende ordning i Norge kalt «Kapitalfunn» hvor det gis mulighet til 20 prosent skattefradrag for investeringer i selskap dersom investeringen holdes i minimum 3 år, og man ikke er tilknyttet selskapet.

Mindre private investorer, såkalte «Business Angels», blir stadig viktigere støttespillere når det gjelder å skaffe risikovillig kapital til mindre, nystartede bedrifter. Etter at bedriften har brukt opp tilgjengelig kapital, i form av egne midler og støtte fra virkemiddelapparatet, oppstår det ofte et finansieringsgap som er vanskelig å fylle. Bedriften er ennå ikke i en posisjon der de er av interesse for venturekapitalistene, samtidig som kapitalbehovet er prekært, for å få ført forretningsideen ut i livet.

I Storbritannia har nesten 80 prosent av alle «Business Angels» benyttet seg av landets skatteincentiver for å få en skattereduksjon i forbindelse med investeringen. Undersøkelser viser at 24 prosent av det totale investerte beløpet årlig ikke hadde funnet sted hvis det ikke var for skatteincentivene. Dette viser at premiering i form av skatteincentiver har en betydelig effekt når det kommer til private investors vilje og motivasjon for å engasjere seg i risikoprojekter.

Framtidens velferdssamfunn avhenger av et nyskapende næringsliv. Framtidens arbeidsplasser er ennå ikke skapt, og forslagsstillerne ønsker en politikk som støtter nyskapere og gründere. Forskning, utdanning og skattesystem er viktige forutsetninger for framtidens arbeidsplasser og velferd. Samfunnet må gi rom for menneskets skapende evner i skoleverk, forskning, kultur og næringsliv. Norge må slippe fram dem som tør å satse, og som tør å tro på en idé. For forslagsstillerne er det minst like naturlig å skape sin egen arbeidsplass som det å finne sin plass innenfor det etablerte arbeidslivet. Og det er ærefullt å tjene penger på å starte sin egen bedrift.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Stortinget ber regjeringen innen utgangen av 2015 foreta en helhetlig gjennomgang av vilkårene for enkeltpersonforetak, og fremme forslag om konkrete forbedringer spesielt knyttet til skattemessig likebehandling, sosiale rettigheter, forenklingstiltak, tilgang på kapital og det offentlige virkemiddelapparatets innretning og innsats.

9. april 2014